

nes, qui inuiti confitebantur, iubentur silere de Christo: sed & illi, qui ab eo sanati sponte confiteri uolebāt, inuē ipsi apostoli, qui eum post resurrectionē toto orbe erant prædicaturi, ante passionem eius præcipiuntur omnino recitare de illo: ne diuina uidelicet maiestate prædicata, passionis dispensatio differretur: & dilata passione, salus mundi quæ per hanc futura erat, negaretur. Facta autem die egressus ibat in desertum locum. et turbæ requirebant eum. et uenerunt usque ad ipsum. et detinebāt illum. ne discederet ab eis. Si occasu solis, domini mors exprimitur saluatoris, quare non die redeunte resurrectio illius indicetur, q̄ manifesta luce à credentium turbis inquiritur, & in gentium deserto inuentus, ne abeat detinetur, maxime cum hæc prima sabbati, quo resurrectio celebrata est, egressio, questio, & inuentio cōtingerit. Quibus ille ait: Quia et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei. quia ideo missus sum. Et ut Marcus ait: Abijt in desertum gentium, ibiq̄ in suis fidelibus orabat, quia corda eorum per gratiam sui spiritus ad uirtutē oratiōis excitabat.

IN OCTAVA PEN-
tecostes. Iohan. III.

In illo tempore Erat homo ex pharisæis, Nicodemus nomine, princeps Iudeorum. Et reliqua.

Sicut ignorantia unius
 esse solet, sic unius in
 interrogatio multis p̄desse.
Quod in huius lectiōis te-
 xtu facillime cōprobamus,
 si **N**icodemi interrogatio-
 nem, & dñi responsionem
 solícite attendamus, **V**t il-
 ter enim unus ignorat, q̄n̄
 ad unius interrogatiōē,
 non unus, sed multi, quid

utile est discunt. **N**am (ut supra euangelica lectio re-
 tulit) prædicare dño Hierosolymis in die festo, mul-
 ti Iudæorū crediderunt in noīe eius, uidentes signa
 quæ faciebat. Ipse aut̄ Iesus nō credebat semetipsum
 eis, eo q̄ nosset om̄es, & quia opus ei non erat, ut q̄s
 testimoniū perhiberet de hoīe. Ipse em̄ sciebat quid
 esset in hoīe. **E**x eis ergo qui crediderant, unus erat
 iste **N**icodemus: qui, q̄m rudimēta cælestis doctrinæ
 aliquantulum perceperat, cupiens plenius instrui, ut
 secretius eius allocutione perfrui posset, nocte ad eū
 uenit. **N**ox aut̄, in qua uenit, ipsam ignorantiam qua
 premebatur, significat, quia em̄ illū nondum uerum
 deū esse credebat, sed quasi magistrū, docendus ad-
 i-
 dabat, cōgrue nō in die, sed in nocte ueniebat. **N**on em̄
 de illis erat, qui ab **A**postolo audire meruerunt: Fui-
 stis aliq̄n̄ tenebræ, nunc aut̄ lux in dño, sed potius in
 illorū numero esse comprobatur, quibus per p̄phet-
 tam dicitur: **S**urge, illuminare Ierusalē, quia uenit lu-
 men tuum. **E**t per **A**postolum: **S**urge qui dormis &
 exurge à mortuis. **V**el certe, quia princeps Iudæorū

Mat. 60
Ephe. 5

erat, nocte ad Iesum uenit, metuens sibi imminere ali-
quod periculum, non solū à Iudæis, sed etiam à Roma-
nis. Iam enim conspirauerant Iudæi, ut si quis eū palā
confiteretur Christū, extra synagogam fieret. Nō so-
lum quidē nocte in ipso statu tēporis, sed etiā uerbis
suā ignorantia pādit, eū ei dicit: **Rabbi, scimus quod
a deo uenisti magister.** A deo igit illū multum ad
caeleste magisteriū docendū ex uisōe miraculorum
intelligebat, necdum tñ ipsum uerū deum credebat.
Et ideo ait: [Rabbi, scimus quia a deo uenisti magi-
ster.] Rabbi autē est magister, unum idemque est. Sed
hebraice rabbi, latine magister dī. Si enim perfecte eū
uerū deū esse credidisset, magis dñm q̄ magistrū ap-
pellasset. Sed dū magistrū appellauit, & dñm tacuit,
non se perfecte credere manifestauit: qm̄ necdū erat
persusus illo, qui foras mittit timorē, sed potius de il-
lis erat, quibus dicitur: **Quæserūt gloriam hominū
magis quā deī.** Vnde non incongrue figura in cate-
chumenorū tenet, illos scilicet, qui in fide imbuūtur
baptismū percipiuri. Et illi quidē requisiti se deum
credere confitentur, necdum tñ eius occulta myste-
ria capiunt, nec sacramentum corporis & sanguinis
ipsius intelligunt. Nos autē qui in fidei fundamento
radicati sumus, essentialiter de illo credamus, quod
Nicodemus quasi insipiens loquitur. Ipse enim est uerus
magister, à quo om̄is sapientia procedit, & cum quo
fuit semper & est ante æuū, sine cuius magisterio insi-
piens esse conuincitur, etiā qui sibi sapiens esse uide-
tur. Qui ait discipulis suis: **Vos uocatis me, magister
& dñe, & bene dicitis: sum etenim.** Et iterum: **Vos autē
nolite uocari rabbi, unus ē enim magister uester. Cre-
damus autē illum a deo uenisse, iuxta qd̄ ipse in euan-**

Johan. 13.
Matth. 23

gelio loquitur, dicens: Ego à me ipso nõ ueni, sed pater meus misit me. Et iterum: Qui me misit, mecum est. Et alibi: Vado ad eũ qui misit me. Et rursus, Exiui à patre, & ueni in mundum. De cuius aduentu Paulus scribit, dicens: At ubi uenit plenitudo temporis, misit deus filium suum &c. Quod uero subiũxit, Nemo em̄ potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit deus cū eo. Non solum autē illa quæ dominus faciebat, sed nec parũ aliquid boni sine illo fieri posse credamus, q̄ ait in euangelio, Sine me nihil potestis facere. Cæterũ per eius gratiã multis datum est esse possibile, qđ sine illo om̄ino esset impossibile, sicut ipse ait: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horũ faciet. Ex uirtute autē miraculoꝝ credit eum à dño esse missum, uel aliquem magnum uirum, sicut Moysen, aut Eliam, aut unũ ex prophetis. Sed ipsam potestatem non se habere posse credidit, sed à deo accipere. Et quia de salute sua sollicitus Nicodemus, ad magistrum ueritatis interrogandum uenerat, non solummodo securæ natiuitatis, sed etiam mysterium passiõis & resurrectionis, atque in cælum ascensionis audiuit. Nam subditur: Respondit Jesus, et dixit ei: Amen, amẽ dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum dei. Omnis em̄ homo originalis peccati uinculo tenetur astrictus, antequam per undã baptismatis & gratiam sancti spiritus sit ablutus, teste Psalmista, qui ait. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Et sicut per beatum Iob dicitur, Nemo mundus est à peccato, etiam si unius diei uita eius fuerit super terrã. Sed Nicodemus, qui nocte ad

Johan. 8

Sala. 48

dñm uenerat, necdum mysterium secundæ natiuitatis intelligens, dixit ad Iesum: Quò potest homo nasci, cum sit sener? Nunquid potest in uentrem matris suæ iterato introire & renasci? In quibus uerbis nõ esse impossibile, quod audit, adfirmare: sed modum, quò fieri possit, interrogat. Sed quod ille de carnali natiuitate dicit, nos de spiritu sentire debemus. Sicut em̄ homo in uentrẽ matris suæ iterum non potest introire & renasci, sic qui baptizatus est, rebaptizandus non est. Siue enim ab hæterico, siue à quolibet facinoroso in noie sanctæ trinitatis baptizatus fuerit, iterum non est baptizandus, ne inuocatio tanti nois uideatur annullari. Hoc autẽ sacramentũ nec malus peius, nec bonus melius implere potest. Quia qualiscunque sit minister exterior, spiritus sanctus opator est interior. Vnde post baptismũ ecclesia peccantibus pœnitentiã indicit, non autẽ baptismum iterat. Quo ordine spiritualis natiuitas impletur, dñs manifestat, cum quærenti Nicodemo respondit, dicens: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit et aqua & spiritu sancto, nõ potest introire in regnu dei. Et conuenienter in ordine baptizã di utrunq; posuit, aquam scilicet & spiritum sc̄tm. Quia aqua corpus lauat, sed sp̄s sanctus mentem renouat. Superflue em̄ aqua esset, nisi sp̄s sanctus p̄ctã remitteret. Aqua igitur exterius significat, quod spiritus sanctus interius operatur, id est, mundaionem peccatorum. Ergo aqua proficit ad lauacrum, spiritus autẽ ad gratiã. Siquidem Iohannes baptizabat populum aqua, non in remissionẽ peccatorũ, sed in pœnitentiã, dicens: Ego baptizo in aqua, medius autẽ uestrum stetit, quẽ uos nescitis. Hic est

qui baptizat in spiritu sancto & igni. Postquā ergo ille uenit, qui singulari priuilegio meruit, ut spiritus sanctus super eum in specie columbæ descenderet & maneret, & per suum baptismum nostrū baptismum sanctificauit, omnes credentes remissionē peccatorum accipere credimus. De q̄ baptisate dñs dicit: Vos autē baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies. Et iterū: Baptisate meo baptizabimini, et rursus: Baptisate habeo baptizari. Sed quia ad ianuam paradisi rhomphaea illa flammea, & gladius uersatilis post peccatū positus fuerat, necesse erat ut per sp̄m sanctum peccatis relaxatis, credentibus iterum per baptismū aperiretur. Quod quia inuisibilis sp̄s inuisibiliter operatur, recte subiungit: Quod natū est ex carne, caro est, & quod natum est ex sp̄u, spiritus est. Ac si diceret dñs: Sicut caro ex carne nascitur, sic per sp̄m dei spiritus hoīs renouatur. Vnde ait Apostolus: Renouamini spiritu mentis uestræ, et induite nouū hominem, qui sc̄m deum creatus est, in iusticia & sanctitate ueritatis. Solæ autē mētes fidelium nouerunt, quia cū aliquis ad baptismum uenit, descendit filius iræ, & ascendit filius reconciliatiōis; descendit filius diaboli, & ascendit per adoptionem filius dei; descendit filius discordiæ, & ascendit filius pacis. Cæteræ coram oculis insipientium & infidelium, qui nihil aliud, q̄ quod oculis uident, credere uolunt, totum quod in baptismo agitur, ludus esse putatur. Vñ in fine, uisa sanctorū gloria, dicturi sunt: Hi sunt quos aliquñ habuimus in derisum & in similitudinem impropertij, nos insensati, uitā illorū æstimabamus in saniam, & finē illorū sine honore. Quō ergo computati sunt inter filios dei, & inter sanctos fors illorū est?

Ephē. *

Non mireris quod dixi tibi, oportet vos nasci denuo. Quia Nicodemus, quod a magistro ueritatis audierat, nondum perfecte intelligere poterat, non mediocriter mirabatur. Sciebat enim ueritatem falli non posse, & tamen quomodo fieret, quod ueritas proferebat, non intelligebat, & ideo mirabatur. Cuius mentem dominus ab admiratione remouens, sacramentum secundae natiuitatis manifestius declarauit, subiiciens: [Spiritus ubi uult spirat, & uocem eius audis, & nescis unde ueniat, aut quomodo uadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu.] Spiritus ubi uult spirat, quia cuiuscumque mentem uult illuminat, sicut Apostolus, enumeratis eiusdem spiritus sancti donis, ait: **Hæc omnia operatur unus atque idem spiritus, diuidens singulis, prout uult.** [Et uocem eius audis,] cum is, quem repleuerit, te presente deum confitetur. [Sed nescis unde ueniat aut quomodo uadat.] quia eius nec initium, nec finis uidetur. Sive certe, nescis unde ueniat aut quomodo uadat,] qui: **glitter in hominem ingreditur, & egreditur, uidere non potes: quoniam inuisibilem habet naturam, in tantum ut si te presente ad horam aliquem spiritus prophetiae repleuerit, uidere non possis.** Si enim tu ipse spiritum corporalibus oculis uidere non potes, & tamen te spiritum habere non dubitas, multo magis spiritum dei inuisibiliter operantem uidere non uales: & tamen quod inuisibiliter operatur, fidelis mens non dubitat. **Sic est omnis qui natus est ex spiritu.** Id est, sicut spiritus dei inuisibilis est, sic hominis spiritus inuisibilis est. Et sicut spiritus dei inuisibiliter operatur, sic spiritus hominis inuisibiliter renascitur. Et quia hoc sacramentum inuisibile quisquis non intelligit, non contumaciter, sed humiliter inquirere debet, sicut Nicodemus adhuc interrogat, dicens: **Quomodo pos-**

1° Cor. 12

Sunt hæc fieri: Cui a dño respondet: **Tues magister in Israel & hæc ignoras:** Quod nō insul-
 rando dñs dicit, quasi q magister uocaret, & tñ tantū
 mysteriū ignarus esset, sed illū adhumilitatis uiā pro-
 uocat, sine qua ianua regni cælestis non aperit̄. **Ait**
 enim: [**Amen amē dico tibi, q̄a quod scimus loqui-**
mur, & quod uidimus testamur, & testimoniū nr̄m
nō accipitis.] In quibus uerbis indiuisibilē trinitatē
 in substantia humanitatis ostendit, cū unus idemq̄
 dei filius loquēs, nō singulariter, sed pluraliter dicit,
 quod scimus loquimur: q̄a quod scit filius, scit pater,
 scit & spiritus sanctus. **Et** quod loquit filius, loquitur
 pater, loquitur & spūs sanctus. **Et** quibus una est sub-
 stantia, nō dispar est scientia. **Testimoniū eius nō ac-**
ceperunt, quia sicut ipse dixit: Ego ueni in noīe pa-
tris mei, & nō suscepistis me. Si terrena dixi uo-
bis, & non creditis: quō si dixerō uobis cælestia, cre-
detis?] **Frequentē dñs ad discipulos & ad turbas lo-**
quens, similitudines de rebus terrenis adhibuit. sed
quia illi terrena & uisibilia nō credebant, quō cæle-
stia capere possent? Vt autē ex multis unum proferam-
us, terrena dñs eis ostendit, cū ait: Soluite tēplum
hoc, & in triduo suscitabo illud. Illi autē nō intelligen-
tes, q̄ de tēplo corporis sui loqueretur, ad materialis
templi destructionē siue restorationē sermonē con-
uerterunt, dicētes: Quadraginta & sex annis ædifica-
tum est tēplum hoc, & tu tribus diebus excitabis il-
lud? Quisq̄ autē cæleste sacramētū cognoscere desi-
derat, paulatim ad superiora ascendere debet. Vnde
postquā dñs modū secundæ natiuitatis **Nicodemo**
aperuit, ascensionis suæ potentiā declarauit, dicēs: **Et**
nemo ascēdit in cælū, nisi qui descēdit de cæ-

Ioh. filius hominis qui est in cælo. Vbi queritur, quò filius hois descendisse de cælo, iuxta ipsius promissionem & ante ascensionem in cælo esse dicatur. **Ad** quod dicendū, quia mediator dei & hominū dñs **Iesus Christus**, in una eademq; psona ex duabus substantiis creditur, diuina scilicet & humana. Quia idē est filius dei, qui & filius hois: & idem filius hominis, qui & filius dei. Ipse ergo descendit de cælo per humanitatem, qui erat in eo per diuinitatem. **Et** ipse ascendit in cælum per humanitatē, ubi semper erat per diuinitatē. Cui simile est, quod alibi dicit: **Exiui à patre, & ueni in mundum: iterū relinquo mundū, & uado ad patrem.** Quæritur iterū, quare dicar, **Nemo** ascendit in cælum &c. cum omnis fidelium ecclesia illò se ascensuram esse credat, quò caput suum meminit præcessisse, iuxta ipsius promissionē, dicentis: **Volo** pater ut ubi sum ego, ibi sit & minister meus. **Ad** qd dicendum quia omniū electorū caput est **Christus**, & huius capitis membra sunt omnes electi, quibus ait **Apostolus: Vos** autē estis corpus **Christi**, & mēbra de membro. **Membra** ergo capiti suo adhaerentia, in cælū sunt ascensura. **Sed** quia nullus sua uirtute uel merito cælum ascendere potest, nisi p eius gratiam, qui de cælo in terrā descendere dignatus est, recte dicitur: **[Nemo** ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, filius hois qui est in cælo.] **Quia** dñs **Iesus Christus** cum suis mēbris unū efficitur corpus, qui ergo cælū ascendere desiderat, capiti suo totis uiribus adhaereat. **Et** quia prius dñi passio cōsummanda erat, & postmodum eius ascensio declaranda, **Nicodemū** magistrū **Mosaicæ legis**, dñs ad spiritalem eiusdē legis intelligentiam prouocat, cū subiungit: **Et sicut**

Iohan. 16.

Iohan. 21.

Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Vbi historis ueteris libri Numeri dñs meminit, in quatuordecim longi itineris populus Israeliticus afflictus, murmurasse contra dñm & Moysen legit. Propter quod misit in eos dominus serpentes ignitos, ad quorum morsus cum plures morerentur, uenerunt ad Moysen, dicentes Omnes morimur, ora pro nobis ad dñm. Cum ergo orasset Moyses, iussit eum dominus facere serpētem æneum, & ponere in stipite pro signo, dicens: Si quis percussus eum aspexerit, uiuet. Facta ergo est mira res, & antea inaudita. Mordebantur à serpentibus, aspiciabant serpētem, & sanabantur. Aenei ergo serpentis exaltatio, domini passionem præfigurauit, qui exaltandus erat in cruce, sicut ipse in præsentem loco dignatus est exponere. De qua ipse alibi ait: Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Nec cui libet indignū uideri debet, si dñs per assumptam humanitatem serpenti cōparetur: quia ipse per prophetam de seipso loquitur, Ego autē sum uermis & nō homo, opprobrium hominū & abiectio plebis. Et sicut in septuaginta interpretibus legitur, scarabeus clamabat de ligno. i. Christus de cruce. Sicut etiam serpens ille similitudinem habebat ignitorum serpentium, sed tamen à ueneno serpentium alienus erat: sic dñs Iesus Christus apparuit in similitudine carnis peccati, nullam tamen maculam traxit peccati. Aeneus autem dictus est serpens, propter infinitam in Christo æternitatem. Aes autē durabile est metallum, & ualde sonorum, & natura æternitatis nec initium habuit, nec finem habebit. Vel quia æs rubicundū habet colorem, æneus dictus est serpens, propter preciosi san-

guinis effusionem. Igniti autē serpentes, quorū mor-
sibus homines peribant, uenenosas cogitationes &
mortiferas persuasiones significant. Quæ, cum dele-
stationem peruersam usq; ad consensum perducāt,
quasi pungendo animā interimunt. Nam & primi
parentes nostri in paradiso serpentis astutia sunt de-
cepti. Miro ergo ordine contra serpentē ponitur ser-
pens, quia per hoc quod dominus pro nobis passio-
nem sustinuit, antiqui serpentis caput contriuit. Qui-
cunq; ergo originalis peccati punctione, uel cuius-
cunq; uulneris contagione uult sanari, intueatur ser-
pentem in stipite, id est, confiteatur Christum in cru-
ce, et hunc crucifixum. Cumq; tali fide armatus cruci-
fixerit membra sua cum uitiis & concupiscentijs, nō
solum à mortis periculo liberari, sed etiam ad uitam
peruenire merebitur æternā. Vnde & subditur: Ut
omnis qui credit in ipso, non pereat, sed ha-
beat uitam æternam. Omnis enim (ait scriptura)
quicumque inuocauerit nomen domini, saluus erit,
sicut ipse saluator in euangelio ait: Qui credit in me,
etiam si mortuus fuerit, uiuet. Et omnis qui uiuit, &
credit in me, non morietur in æternum. Ille autem
uere credit, qui sic uiuit sicut Christus præcipit. Qui
autem confitetur uerbis, sed factis eum negat, non
uitam merebitur, sed pœnam, quia sicut ait Iacobus
apostolus, Fides sine operibus mortua est. Et iterū
Tu credis quod unus sit deus? bene facis, & dæmo-
nes credunt, & contremiscunt.

SO DOMINICA II. OS
POST PENTECOSTEN
I. Iohannis III.